

LA RENAISSANCE

REVISTA CATALANA

ANY XV

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Carrer de Xuclá, 13, baixos.

BARCELONA.

1885

L. me Serra dib.

GOMEZ SC

LA RENAIXENSA

R. 10.995

TAULA

A.	Página.
Intimas.	15
Amoretas.	32
AGUILÓ TOMÁS.	
Engabiats.	192
AGULLÓ FERRAND	
A la mort.	151
Lo foch de S. Joan.	196
ALSINA.	
L' Exemple.	9 y 17
Al amich Joseph Verdú.	206
Misteris del cor.	289
ARABIA Y SOLANES RAMON.	
Tradicions comparadas de Carinthia y Catalunya.	145 y 153
ANONIMS.	
Lo fosser.	45
D. Antoni de Minoves y Cervós.	263
Corrandas.	352
BARTRINA FRANCISCO.	
Quadret.	61
Al peu de la Creu.	102
Intima. f	158
Quadret.	205
La fugida.	302
BASSEGODA BONAVENTURA.	
Sempre viva.	175
BASSEGODA RAMON E	
Elegia.	56
Predicar en desert.	63
La oració del Rey.	238
A una pagesa.	293
La marruixa.	366
BEN RRAT.	
L' origen del tabaco.	167
BLANCH Y ROMANÍ, JOSEPH.	
Brindis.	357

	BORI ANTONI.	Página.
Guanta.		38
BOSCH DE LA TRINXERIA CARLES.		
Una excursió als cingles de Talaxá.		113
Excursions y casseras en los alts Pirineus catalans.	161, 169, 177 y 185	
Un casament en lo Alt Vallespir.		249
Rosas.	329 y 337	
Recorts de la tardor.		377
La Nit de Nadal.		409
CABOT BENVINGUT.		
Adeu.		136
CALVET DAMÁS.		
La llegenda del fonógrafo.	297 y 311	
Aniversari.		356
CLARAMUNT LLUIS.		
La fira de S. Pau á S. Pol.		321
COCA Y COLLADO EMILI.		
Visió.		140
COLL FRANCESCH.		
Lo Ferrer de Folgarolas.		141
COROLEU JOSEPH.		
Lo pare pródich.		369
CORTILS Y VIETA JOSEPH.		
Allá hont menos se pensa...		345
DURAN Y ESPANYA JOAN.		
Ahir y Avuy.		343
FARNÉS SEBASTIA.		
Una rondalla.		33
FONTOVA LLEÓ.		
Historia d' un tap de suro.		105
FORTEZA TOMÁS.		
A mon nebodet.		36
FREIXA JOAN.		
Berenant.		350
GARRICA FRANCISCO X.		
Amoroſas.		86
GINEBREDÀ RICARDO.		
La mort d' una filleta.		220

	GUIMERÁ ANGEL.	Página.
Lo comte de Gers.		263
Intima.		256
	HARTMANN MAURICI.	
Historia d' un petó.		313
	IRANZO VÍCTOR.	
La Plega.		54
	LAPORTA MIQUEL.	
Presentiment.		357
Nuvolada.		400
	LA REINA DE RUMANIA.	
La pedra cremada.		361
	MARTÍ Y FOLGUERA JOSEPH.	
Darrerías.		160
	MOLINÉ E.	
Misatje.		367
Pobre flor.		88
	MONCERDÁ DOLORS.	
Andalucia.		25
	MONTSERRAT JORDI.	
Conhort.		224
	OLIVER, M. S.	
Traducció de Becquer.. . . .		71
	OLLER NARCÍS.	
Nocturne.		193
Un sacrilech.		393
	ORRIOLS ALVAR LOPE.	
Parlament de dos aucells.		284
	PALAU MELCIOR DE.	
Al honorable mestre D. Manel Milá y Fontanals.		181
	PEPRATX JUSTIN.	
L' estudiantina catalana.		218
	PERPINYÀ JOAN.	
Cantars.		319
	POCH DE NEGRE T.	
L' ombra del Baladre.	41, 49, 57, 65, 81, 89, 97, 121, 129 y 137	
	PONS Y MASSAVEU, JOAN.	
A solas.		390

	Página.
REIG Y VINARDELL, JOSEPH.	
Las covas de Montgó	217
Al Montblanch.	273 y 281
Lo doctor Trifulgas.	385
RENYÉ FREDERICH.	
La Veu de la terra	231
RICART Y GIRALT, JOSEPH.	
L'aplech de Debré-Sina.	225, 233 y 241
RIERA Y BERTRAN, JOAQUIM.	
Un reformista.	342
Lo casal.	413
SANS PAU (<i>Pau de Provensana</i>).	
Desperta ferro.	309
Anyorament.	353
A un amich enginyer poch amant de la poesia.	383
TAMBURINI J. M.	
Amor.	96
TODA EDUART.	
Aimée Landauer.	73
Las bodas de Eramuy.	201
Inscripcions en la mesquita del sultá Hassan.	209
Un critich y humoristich americí.	257
Lo Kisveh.	307
Las pirámides al sigle XII.	401
TORRES Y REYETÓ, JASCINTO.	
Primaverenca	23
VALLS Y VICENTS AGUSTÍ	
Anyoransa.	13
Adeu al poeta	133
VALLS Y VICENS, JOSEPH M.	
Mercé	334
VERDÚ JOSEPH.	
A Teresa.	200
VIDAL GAYETÁ.	
Catalanisme.	183
VILA ANTONI.	
La bondat de Deu.	283

L' EXEMPLE

I

En los nostres temps, en que las costums y las necessitats novas, infiltrantse per totas las consciencias van democratisant la societat, no es estrany que visquin en una mateixa casa l' home opulent que podria nedar en or y lo sér miserable que per qualsevol etzar de la naturalesa ó de la fortuna no té més arbitre que la caritat ni més fi que lo llit del Hospital.

En un carrer, qual nom no es indispensable consignar, perque en una ciutat populosa podrian citarsen molts, hi havia un sumptuós edifici, construït ab tota la bellesa del art y la esplendides de la riquesa. Se pujava al primer pis per una escala de marbre, ampla y espayosa, ab grans gerros y canalobres de gas als extrems de la varana que comensava al primer replá que formava lo tercer grahó. Desde 'l primer d' aquestos fins al peu de la enteixinada porta, s' extenia pel centre una rica catifa sostinguda als vértices dels grahons per barretas de pulit llautó. Esbeltas columnas sostenian la volia que com dossier de marbre resguardava l' escala, per la que pareixia que mes que á las habitacions destinadas á sérs com nosaltres, s' havia de pujar á un meravellós temple aixecat pera la adoració d' un nou Deu més gran, més poderós, que tots los coneguts ó creats per la imaginació y la fantasia del poeta més ideal.

Per altra escala mitj amagada en un àngul á peu pla de la grandiosa entrada del edifici, se pujava als demés pisos: aquesta no era de

molt tant luxosa com la descrita, pero sa construcció y orna-ment no desdia tampoch de la importancia del edifici ni de la quantitat en que estavan pressupostats los lloguers de las habitacions. Desde fora pareixia que la casa sols tenia quatre pisos, pero las oberturas que com forats fets en un sostre mort pera que 'ls aires hi penetrin se destacavan ran de la cornisa, y la continuació de la escala després del quart pis, completament despullada de tot senyal de riquesa donavan á entendre que encara hi havia més amunt altrás habitacions pera familias humils y modestas.

Efectivament, si en lo primer pis hi vivia lo propietari entre mitj de tolas las manifestacions de las arts y gosant de tolas las comoditats que la fortuna y 'l bon gust poden proporcionar, en una de las quatre habitacions que composavan lo quint pis, s' hi hostatjava un infelis cego, que, perdut en aquellas alturas, no arrivava lo só del seu usat violi ni á torbar la tranquil·litat dels seus vehins de sota, com si las notas de las cançons que tot sovint ensajava, com aucells esporuguits pel bramul imposador de las ayguas de un riu caudalós saltant escarpada cascata, fugissen espantadas del munt de riquesa sobre 'l qual se produhian y anessin á perdres en la quietut de la pit entre las sevas brillants germanas las estrellas, verdaderas notas de foch de la extasia-dora armonia de la creació.

Un llit de pots y banchs que cruixia cada vegada que s' ajeyan sobre la blava márrega plena de fullas secas de blatdemoro, quatre cadi-ras vellas deslluhidas de la boga y foradats los barrots per los corchs, una taula de fusta blanca, un bagul pelat y sense pany, y los més indispensables utensilis de cuyna, formavan lo mobiliari del pobre cego y la seva muller, encara joves. Ell se guanyava la vida cantant per las plassas las cançons més novas que sortian, y ella l' ajudava fent mitjas ó cusint per altre los moments que s' estavan á casa y 'ls dias que per causa del temps no podian eixir al carrer.

Son trajo era decent, sa conducta irreprotxable: per aixó 'l propietari permetia que ocupessin lo quint pis, á pesar de la insistencia del procurador, que més de quatre vegadas havia influhit inutilment pera que fossen despedits, presentant l' única rahó de que deslluhian lo brillant conjunt d' aquella casa. Pagavan religiosament lo lloguer, no movian soroll, no tenian rahons ab las minyonas, passavan subtda-ment per la grandiosa entrada no gosant ni mirar al entonat porter, que tampoch hauria correspost al seu saludo, com si compreguessin que sa presencia en mitj de tals bellesas, era com un topo de tinta cai-gut sobre un full de paper glassejat y dorat de las voras.

Es necessari, pera mos lectors, que 'ls hi expliqui, perque aquella dona jove encara, s' havia casat ab lo cego, compartint més que alegrias y venturas, totas las desdixas de una situació tan trista com la del que per sempre té de caminar, entre sombras, sentint sobre sa cara los raigs abrusadors del sol y aspirant los flayres de la vegetació, sense poguer admirar sas bellas formas ni distingir sos vius colors.

La Marieta era órfana. Lo seu pare morí fusellat essent voluntari, en la trista sorpresa y assalt de Vich per los carlistas en la passada guerra civil, y la seva mare fou una de tantas víctimas, qual nom y vida van á confondre's en la suma total de las desgracias produhidas per una explossió. Recullida per la familia de 'n Sinto, son actual marit, tan humil y desvalguda com havia sigut la seva, primer per agrahiment y després per verdadera espontaneitat, estimá al jove, corresponentla aquest ab tota la vehemencia del primer amor.

Travallant ella en una modista establerta en una barraca de la Boqueria y éll en un manyá, estalviavan lo que més podian pera realisar lo seu ideal, emulantse 'ls dos pera conseguirho com més aviat y millor, y alegrant sas intimitats ab las més bellas esperansas d' un pervenir venturós. Per desdixxa, una breu y terrible malaltia deixá cego á 'n Sinto, que 'n mitj de sas amarguras sols sentia la de no poguer cumplir sa promesa á la Marieta; ja que sa irreparable desgracia l'impossibilitava de guanyarse la vida lo suficient per éll y la dona que volgués compartir sas tristesas.

Quan, confessada per lo metje l'impossibilitat de la ciencia pera retornarli la vista, no tingué altre recurs que conformarse ab la seva desventura, procurá consolar-se de l'amargor de sas penas, renunciant pera sempre al goig de, sino contemplar lo tendre rostre de sa estimada, al positiu de gosar de son amor y sas caricias.

— Escolta, digué un dia á la Marieta; lo vel que pera una eternitat s' ha posat en ma vista, separantnos per un maymés, ha vingut á deslligarte de la promesa que vares ferme, quan jo podia mirarme encara en las ninas de tos ulls. Avuy, que inútilment cerco per la fosca que'm volta una mica de llum, la poca solsament que entra per l'estreta lladrонера d' una presó, com si fos un somris del cel que baixa á alentat al depravat criminal que 'ls homes en ella tancan, avuy te torno lo cor que vares dar-me y m' arrenco 'l meu, y Déu vullguí escollat mos prechs pera que aviat las tenebras d' ara sian las de la terra, á las que tornaré conformat en mitj de ma desesperació.

— ¿Per qué 'm parlas d' aquesta manera? ¿Per qué vens á ferirme ab la teva ingràtitut, quan ni en somnis he pensat rompre los llassos

ab que l' amor ha lligat las nostras vidas? ¿Qué hi fa que la naturalesa s' hagi mostrat tan avara de ta vista cubrintla ab un vel que, sols Deu sab si será etern, pera amagar sas bellesas á tos ulls? ¿Qué per ventura haurias tú sigut tan egoista de las mevas pobres qualitats personals, que perdentne una, una sola, m' haurias abandonat en mitj de ma desventura, en aquest cas, filla més de ton olvit que de ma desgracia?

—Oh! no, may, Marieta. May t' hauria deixa!!

—Donchs, creus que jo no puch fer lo mateix sacrifici?

—Pero, 'l treball; lo treball necessari pera la nostra existencia, jo ja no puch confiarhi...

—Calla, Sinto; calla. Es vritat que 'l treball de la dona no es tant remunerat com lo vostre; pero crech que ab la bona voluntat, tot se logra y se compensa. Fes cas omis de ta desdita, si aixis vols considerar l' etzar que t' ha deixat cego, y pensa que jo no renuncio pas á nostres ideals.

—Imposibles!

—No, si tu encara m' estimas.

—Molt mes que avans.

—Donchs, no 'm parlis may mes aixis, y clavá sa pura y tendra mirada en los ulls de 'n Sinto, pero comprenent desseguida que ell no podia gosarla, li agafá la ma estrenyentli suaument y 'l besá en mitj del front.

Entre sa ceguera li semblá que per un moment tota la llum del cel penetrava per sos ulls que sentia remors d' alas y cants d' àngels, y, commogut profundament, portá la ma d' ella á sos llavis, ab tan amor com respecte, murmurant ab la veu tremolosa de goig:

—Gracias, Marieta.

Al poch temps se casaren, y encara que la ceremonia fou pobre y sols la familia hi assistí, no hi ha matrimoni que hagi anat rodejat de mes tendresa y admiració.

(Seguirá.)

SIMON ALSINA.

ANYORANSA

A mon amic*h* l' ardit poeta Arthur Masr*ie*ra

Quan nostra á*ni*ma est*á* sola
y entristintse, prest, se 'n vola
en alas del pensament
recordant ditxosos dias
y passadas alegrías
es quan naix l' anyorament.

Allavors plora y suspira
com l' aucell que en la póls mira
rodolar son niu d' amors,
com la blanca papallona
quan de son verger s' adona
que ja s' han secát las flors.

Y aquella ditxa riallera,
hermós sol de primavera
que en lo cor véyam lluhir,
y aquella pau benehida.
vida de la nostra vida
se tornan amarch sufrir.

Al recordarnos d' aquellas
il·lusions dolsas y bellas
cara avall rodola l' plor

y al esmentar llurs delicias
ab lo buyt de sas caricias
defallir sentim lo cor.

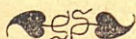
Tal la parra ab sa brancada
sos rahims y pampolada
mitj malmesa en terra cau
quan lo vent sos puntals trenca
y d' amichs brassos l' arrenca
ahont s' hi repenjava suau.

• • • • •
¿Mes perquè semblant tristesa
y á la pensa tenir presa
en desvari febrosench,
méntres l' èsperansa mimba
y lo cor cau y s' estimba
del dolor al negre avench?

• • • • •
Oh animeta adolorida
que dolsa il·lusió florida
perduda tens de plorar,
que pel be passat glateixes
y á son recort t' entristeixes
y no fas sino plorar.

Que á mida que 'l temps avansa
va en tú 'l mal de l' anyoransa
enfondint traydora arrel,
bat tas alas d' alegría
y segueix, segueix ta via
que al fi arribarás at cel.

AGUSTÍ VALLS Y VICENS

INTIMAS

* * *

Finia 'l vals: l' atmósfera prenyada
de suspirs amorosos y d' olors,
enbolcallava entre sas tebias alas,
portant á un altre mon.

Tú me miravas fit á fit, y roja
apretavas mon bras ab ver amor
y jo extassiat, lo bategar sentia
d' un cor, sobre mon cor.

Va acabarse lo vals; las frescas brisas
del mar ne refrescavan nostres fronts,
tú apoyadeta en lo meu bras sortias...
llavors sortia 'l sol.

No déyam res, de pensa 'ns enteniam
y de pensa nos ferem un petó
que prou de llabi á llabi va portarlo
l' alé del ventijol.

Nostras miradas s' encreuavan puras,
tictaquejavan tot depressa 'ls cors,
dolsa conversa que ningú entenia
no més que naltres dos.

Darrera teu se va tancá una porta:
després vatx veure obrirse un finestró
y un adeu me vas dar, com lo sol dona
qnant fuig per l' horitsont.

Desde llavors, hermosa aymada meva,
que la festa Major es mon consol,
perque, es, més que la festa de la vila,
La Festa de mon cor.

* * *

Recordas hermosa meva
lo dia que vatx marxar?
¡Quin sol més pur, quina aubada!
¡Tot que bell! ¡y 'l cor que làs!

* * *

Tenirte sempre á mon costat, hermosa,
sempre escoltar ta veu de serafi
y retratarme en los teus ulls, tot hora,
vet aquí mon desitx.

A.

L' EXEMPLE

II

ixís com en aquell olvidat y casi perdut quint pis del sumptuós edifici s' hi hauria pogut cercar alguna cosa com felicitat, ja que las desventuras d' una situació anormal, desapareixian per l' esclat del verdader amor d' una dona jove que ab sas delicadas expansions y heroïcas virtuts havia fet olvidar á son desdixat company las més vivas amarguras; en lo primer pis, qual descripció interior es casi impossible per la riquesa ab que estava adornat, hi regnava una fredor y una quietut que sorprenian l' ánimo dels que ab la major sollicitut y afecte envers lo duenyo, trepitjavan las novas y valiosas catifas, que, apagant lo soroll de sos passos, los feyan semblar misteriosas fantasmas cercant lo desconegut entre las sombras que per las habitacions espargian los atapahits cortinatjes que, com mor impenetrable, privavan á la llum donar als mobles y á las obras d' art sobre d' élls colocadas, lo encantador relleu de sas formas y la verdadera entonació de sos colors.

Era impossible als visitants per aqueix motiu ferse càrrech dels personatjes que representavan las fotografias, contingudas en los nacarrats albums de sobre las taulas, cubertas per los capritxosos y treballats tapets de crotchet, y delectarse en las inspiracions literarias en altres escrites, per los primers poetes de nostre renaixement.

En un recó del saló destinat á rebre las visitas, permaneixia feya

temps, tancat y mut lo rich piano, y lo artístich gerro de sobre la taula rodona, contenia un ramell de flors artífic als, sens duple pera evitarse la molestia de canviarlas diariament ó quan comensessin á marcirse essent naturals, petit detall, si 's vol, als ulls dels estranys, pero que no deixava de contribuir al conjunt d' aburrimment que 's respirava per totes las habitacions.

Lo servey, de tan ceremoniós com se presentava, pareixia fins surrut y malhumorat, y com pera sos quefers y necessitats entrava y sortia per una porta oberta en la escala destinada al us dels altres vehins, quedava la exclussivament construhida pera lo primer pis tan solitaria y freda, que prenia l' aspecte d' un panteó de formas colosals.

Faltava allí, si no la vida, alguna cosa que ho animés, algun esperit joganer que comunicant als que 'l voltan la alegría y la vivor, fa brotar per tot arreu somrisas de goig, com si d' éll se despreguessin emanacions embaumadas robadas á la primavera y tebis raigs de llum que donan á la sanch calor y forsa pera no glassarse en las venas.

Y no es que en aquella casa l' esperit hi manqués, no; l' esperit hi era, en forma de dona jove y bonica, ab ulls de cel y llavis plens de tentacions; sino que en son pit lo cor hi dormia, en sos ulls las miradas s' hi entelavan, y en sos llavis los patóns s' hi desfeyan. Es que aquell esperit no havia trobat potser encara lo instant de son desvaïllament, y l' amor, esporuguit, no gosava estrenyel en sas alas pera donarli l' alé vivificador de sa ardenta flama.

La Lluïsa, tan lleugera de pensament com ajogassada per son caràcter frívol y poeh formal, papallona mal avesada que volava de desitj en desitj y de capritxo en capritxo en la casa dels seus pares, se trobá de sopte y sens que casi pogués donarsen compte casada ab l' Enrich, jove sever y reposat per sa instrucció y encara no del tot refet de la pérdua d' un pare carinyós, que 'l deixá hereu de quantiosos bens.

Lo mateix amor que per ella sentia, la ditxa de possehir ab tota llibertat lo be que en sos somnis d' enamorat havia presentit, la dignitat d' un nom sumament honrós y respectat de sas relacions y coneixensas, li feren contraure un genial sério y melangiós, que si be durant lo temps de son prometatge la ceguera del enamorament no li deixá preveure la discordancia de son caràcter ab lo de la dona que havia escullit, un cop lligat per sempre més ab ella per llassos que sols la mort pot desfer ó la deshonra embullar, compregué que ó havia de viurer violentat ó s' havia de convertir en déspota pera dominar las inconveniencias impremeditadas de la dona que no s' havia fet cárrech del nou estat de la seva vida,

No obstant, en mitj de sos desvetllaments l' Enrich moltes vegades s' havia preguntat si potser era poch expansiu, per lo mateix amor que sentia, ab la seva esposa, y quan s' hagué convenut de la certesa de las sospitas que d' ell mateix se tenia, volgué reparar lo mal efecte que no havia sapigut evitar, atrayentse ab las més carinyosas atencions lo cor de la Lluïsa, ja aquesta se trojava presa entre las mallas del aburrimient y de la indiferencia, tan mals consellers quan no 's té 'l cap seré y 'l cor ben sensible pera dominar una situació sols tivanta per l' encongiment. fill del respecte ó del amor platónich, del marit, y 'ls resavis criaturers no perduts encara de una vida de soltera, en que 'ls més estravagants capritxos son lleys pera ls pares massa complacents.

Per aixó, en aquell sumptuós niu de dos cors joves, massa gran y tot, porque fins aqueixa qualitat de las grans distancias contribuïeix á voltas á la fredor que engendra la poca frecuencia de las intimitats, hi faltava la vida y l' alegre atracció dels que l habitavan, veyentse per tot arreu l' abandono desconsolador del cuidado y l' activitat que tot ho animan.

La Lluïsa tenia unas habitacions y l' Enrich altrás. La cambra nupcial permaneixia tal com l' havian deixada 'ls artístas que en son arreglo treballaren. Tot estava en lo mateix lloch, ab la mateixa monòtona uniformitat del primer dia. Sols en lo cobrellit s' hi veyan las arrugas que hi deixá impresas la mà del Enrich, única manifestació de son enutj, reflexat en la roba per una apretada nerviosa, quan la Lluïsa mitj apahordida li pregà que la deixés lliure una nit més, endevinant ell en sa mirada una repulsió, que li va robar tota la energia.

Qué havia de resultar d' aqueix estat anómal é insostenible? Per desgracia lo més prosaich y vulgar. Un tipo poch escrupulos y per demés atrevit, que per la mateixa amistat ab que l distingia l Enrich, havia endevinat lo que li passava ab la Lluïsa, se proposá espigolar en aquell camp verge encara de las petjadas de la infamia, y endursan lo cor d' ella exaltantlo ab un amor fals, sens altre pervenir que l abisme del deshonor.

De las miradas abrusadoras vingueren las insinuacions ditas ab dissimulo, d' aquestas las cartas y si be ella no 'n contestá cap, lloch donava á que li fossin remesas, ja que may tingué l impuls de retornarlas, avans be li semblava gosar en aquest joch que tan en perill posava sa dignitat y 'l nom del seu marit.

Poch á poch son cor s' encenia, y son cervell s' entregava á comparacions desatinadas. Lo seductor anava apoderantse de la plassa si-

tiada. Per fi, un dia, ella oblidantse de tot, se decidí á compláurel, acudint á la entrevista que li demanava, baix la socorreguda aménassa de suicidi, que per lo baixa y miserable que es, may deixa de alcan-sar l'efecte que 's proposa 'l que n'abusa en las situacions extre-madas.

Sonaren las nou de la nit. L'Enrich havia penetrat en sa habitació sens dupte pera buscar lo terme de la seva desesperada situació ab al-gun acte carinyós que desfés lo glas del cor de la Lluisa. Aquesta donq algunas disposicions pera allunyar al servey que pogués esser destorb á son intent; se vestí un traje fosch, va baixarse 'l vel de la mantellina fins ran de la boca, á fi d' evitar que fos coneguda, y rezelosa y conte-nint la respiració com si 'l més petit remor pogués descobrirla, se di-rigi á la porta que donava á la escala general. L' obri sense fer soroll, posá 'l peu fora 'l lllindar y apressuradament torná enrera ajustantla quant pogué, quedantse mirant per la estreta obertura que restá sense cloure.

Al moment de sortir havia sentit lo trepitj y las veus de algunas personas que pujavan.

Eran en Sinto y la Marieta que venian de sa diaria excursió per plassas y carrers.

Ella anava ran de la varana guiant á n' éll fent brasset que duya lo violi dins la bossa de cuyro penjada á la esquena.

Al passar per davant la porta del primer pis en Sinto deya:

—Mira, noya, dels dotze rals que hem fet ne reservarém vuit, pera més enllá comprar lo que 'ls senyors ne diuen la *canastilla*.

A la Lluisa li feu un salt lo cor. Badá, moguda per una emoció tan filla de la curiositat com de la sorpresa, una mica més la porta, y ab una sola mirada se feu cárrech dels dos infelissos sérs que tan ven-turosos pareixian, puig que á 'n Sinto los ulls li brillavan de goig al pronunciar aquelllas paraulas, y á la Marieta, lo rubor li invadí las gal-tas y en sos llavis aparegué un inefable somris al sentirlas.

Poch á poch lo trepitj fou perdentse amunt, y la conversa aná apa-quantse fins que tot quedá altra volta en quietut.

La porta del primer pis acabá de cloures: la Lluisa s' aixugá las llágrimas que no pogué contenir conmoguda per la tendra escena que com un somni havia passat per sos ulls, y sense treures la roba que duya atravessá las habitacions apressurada, y al arribar á la de son espós, decidida penetrá en ella, y aixecantse 'l vel que tapava sa cara, digué ab veu emocionada posantse devant d' éll, que s' havia alsa tal véurela entrar:

—Enrich, miram!

—Qué tens!

—M' estimes?

—Sí, contestá éll ab tot lo foch que son cor trasmeté á sos llavis.

—Allavors, me perdonarás?

—Si 't perdonaré? Mira, y agafant un paper que llegia quan ella lo sorprengué tan sobtadament, l' esquinsá en mil trossos.

—Qué fás? Qué es aixó?

—No ho endevinas? destrubeixo fins lo recort de la perfidia del que 's deya mon amich y que un descuyt teu havia posat en mas mans.

Eran las onze, quan los dos esposos atravessavan per segona vegada durant lo seu matrimoni la cambra nupcial. Pero aquella nit no's separaren, ni en endevant tampoch.

Al endemá las flors artificials foren sustituhidas per altrás de verdaderas que ab sos flayres embaumaren la estancia; y las vibradoras cordas del piano espargiren dolls d' armonías que ompliren d' alegría la avans pesada y freda atmósfera de la habitació.

• • • • •
Al mitjdia lo procurador de la casa va presentarse demanant parlar á D. Enrich.

Fou introduhit en la sala ahont éll se trovava junt ab la allavors ja verament enamorada Lluisa, y després dels saludos de reglament digué ab la més gran satisfacció, com si hagués descubert la quadratura del círcol:

—Avuy si que li porto un motiu incontravertible pera despedir al cego del quint pis.

—Y aixó?

—Afiguris que ahir va perdre la clau, y á quarts de deu del vespre tingué que fer espanyar la porta movent lo soroll que pot asiguarse y que va molestar á tots los vehins Avuy tothom se m' ha queixat.

—Francament, en vista de lo que 'm diu, dech indicarli que ja no tindrà més lo treball de pujar á cobrarli los lloguers.

—Es dir, que tan mateix me dona carta blanca pera despedirlo?

—No senyor Lo que li notifico es que en endevant li dono la habitació franca.

—Y aixó, per qué?

—Dispénsim, senyor procurador. Son cosas aquestas de la meva incumbencia.

Quan los esposos quedaren sols, ella se deixà caure en los brassos del Enrich.

—M' has comprés, va dirli.

—Ditxosament, contesta éll, crech que sempre més endavinaré tos menors desitjos, y creyent que ho aprobarias, aixis he pagat avuy lo bon exemple que ab son amor te donaren en Sinto y la Marieta, y que ha sigut la causa determinant é inspirada de la nostra felicitat eterna.

SIMON ALSINA.

PRIMAVERENCA

Coronada d'estels la nit avansa,
l'oreig murmura en lo florit jardí;
sobre 'l bressol que hi ha prop la finestra
un raig cendrós de lluna 's veu lluhi!

Tot apagant las notas que 'l despertan
l'eco respon al cant de tendre aucell;
desvetlla 't a sa veu, bella estimada,
y abdós l' escoltarém mes propet d' ell.

Poch a poquet obrim la finestreta,
no belluguém lo lleugeret bressol;
que nostre fill podria despertar-se
y cessà 'l cant melós del rossinyol.

Com cor ditzós qu' entre ilusions somnia
l' aucell va refilant de bó y millor,
tot rodejat d' encisadors aromas,
cubert lo niu pèl roseret en flor.

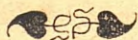
Tal volta á son desitj no abasta 'l dia
pera cantá 'ls amors del tendre nin
y desvetllat per dolsas esperansas
adorm á sos fillets ab cant festiu.

No 'l fem fugir: deixémlo en sa ventura
¡dixós qui pot com ell tranquil gosà!
be es massa cert qu' ab esta primavera
cantant, cantant d' aqui s' allunyarà.

No fem brugit, potser despertariam
al angelet que dorm en est bressol
y, encara massa xich, anyoraria
lo cant primaverench del róssinyol.

Deixa 'l dormir, per ell la nit es curta;
¡pera nosaltres son tant curts los anys!
Deu fasse que son cor may se desvetlle
al verinós alé dels desenganys!

JASCINTO TORRES Y REYETÓ.

ANDALUCÍA

Poesía llegida per la senyoreta D.ª Emilia Perez, en la *Tarde Musical Coscojuela*,
á benefici de las víctimas d' Andalucía.

Vers al Mitjorn d' Espanya, 's descubria
Una terra gentil,
Com un bell niu d' amor y poesia,
Com un gemat Abril.

Los liris blanchs, los gessamins y rosas,
Omplianla d' olors,
Los moixonets, los rossinyols y alosas,
De cants encisadors.

L' oreig besava sas casetas bellas,
Sempre embaumat, suau,
Y 'l sol lluhía sas ardents centellas,
Dins un cel sempre blau.

La fé, pau y treball, de la alegría
Los dava 'l bell encis,
Formant de la preuhada Andalucía,
Un petit paradís.

Un jorn, conjunt fereit de veus iradas,
Terribles van rugir,
Y al impuls d' espantosas sotragadas
la terra 's va estremir.

Glassats cadàvres, derruhits estatjes
Alsant negre dissort,
Estenent sobre monts, plans y boscatjes
Las glassas de la mort!

¡Pobres vellets, sentint sas carns glassadas
Per los rigors dels frets,
Orfanetas al dol abandonadas
Y mares sens fillets!

Viudas plorant en mitj las ombras brunas
La fi de son amor,
Pares cercant entre los munts de runas
Los trossos de son cor!

Y 'ls vents portant ab sens igual feresa
Las plujas y las neus,
Y la terra brollant de lava encesa,
Obrintse baix sos peus!

¡Oh terra, ahir ab pler engalanada
Com un hermós joyell,
Y avuy trista, retuda y dessolada
Al pes de ton flagell!

No pot la ma del home resguardarte
Del llamp que t' ha abatut,
Ni á tos brassos un sol ser retornarte
Dels que, trista, has perdut.

Mes pot alsar tas casas derruhidas,
Dá' abrich al cos gelat,
Resterenyá la sang de tas feridas
La hermosa Caritat.

Miráula com d' amor lo ceptre empunya
Socors trovant arréu,
Mirau com nostra honrada Catalènyia
Ha respost á sa veu.

¡Oh pàtria, oh terra sempre à l' avansada
De quant es noble y gran,
Sempre als cims mes enlayrats portada
Per ton alé gegant!

No acabis tas almoynas benehidas,
Qu' encar' bat l' huracà,
Encara raja sang de las feridas
Y hi ha órfes sense pa!

Recorda que l' almoyna mes petita
S' espera allí ab anhel,
Que lo que en mans del pobre 's deposita
Deu ho retorna al cel!

DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ.

L' ESTUDIANTINA CATALANA

Cansó pròpia de l' ayrosa companyia de bandurristas y guitarristas de Perpinyà,
que 's dedica en amenisar festes y vetlladas musicals, y més especialment en
aliviar penas y desgracias.

Estudiant só jo, senyoras;
Estudiant só jo y no 'm pesa,
Perque de l' Estudiantina
Surt valor y gentilesa.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

A vos venim, ja ho veyeu,
Ab la bandurria y guitarra;
Y volem, com se vos deu,
Primer honrar vostra cara.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

Catalans tots aqui som,
Tots presentant bona mina,
Y coronant nostre front
La vermella barretina.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

Lo Rosselló 'ns ha criat,
En sa vall molt regalada;
Ab nosaltres s' han juntat
Fills de Catalunya amada.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

Caminam sino pel bé,
Y fent lo bé re 'ns espanta;
Eixa divisa 'ns convé:
«Pàtria, amor y la fé santa.»

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

Sí, la pàtria l' estimam,
Ja triufant ó ja alligida;
Y quan vé flagells ó fam,
Obrim cors y donam vida.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

Lo mirar de las donzellas
Nos va al cor y 'ns arrebatá;
Pel carar ab las estrellas
Fem albada y serenata.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola !

Santa Cecilia 'ns ajuda;
Solfejant es qui nos g'ia;
Y si 's fa nota indeguda,
Ella li presta armonia

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Cantar es nostre descans
En la terra catalana;
Y l' cantá 'ns fa á tots germans.
Los de montanya y de plana.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Vells y joves en tot temps,
Y á tot arreu l' hom hi canta;
Y tots hi vivim contents;
Cantant sos mals l' hom espanta.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Pel catalá germanó
No es pas vana paraula:
Trobareu en sa maysó
Sempre bona cara y taula.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

De tristor no n' hi cercau,
Ni mal humor de cap mena;
Ahont regna amor y pau,
No pot acamparhi pena.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Alegre tenim lo cor;
Viure alegres sòls es viurer.
Lo riure es prova d' amor,
Qui be no ama no sab riurer.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Los fadrins que som aquí
Prou pensam en amoreta,
Mentres veyém serafi
Fentnos dolsa rialleta.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Senyora, eixa cansó
A vos l' havém dedicada:
De vos plaure 'es la lliadó
La que menos nos enfada.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Dau l' enhorabona á l' Estudiantina.
Ola!

Més si vos havém fet pler,
Tributaunos per coronas,
Pels pobres galant diner;
Y Deu guard vostras personas.

Floretas hermosas, nina y clavellina,
Donau vostra aroma á l' Estudiantina.

JUSTIN PEPRATX.

AMORETAS

La clavellina ufana
ab quins clavells mon gech ta ma guarnia,
ja deu torná á brotar.

La roseta galana,
que en tos cabells hermosos se perdía,
ja deu aponcellar.

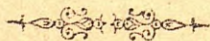
La lleugera aureneta,
que abdos vejérem repassar l' onada,
ja deu fer lo seu niu.

La fresca ginestera
que trencavam nosaltres, desfullada,
segur que ja reviu.

Y jo are, aymada bella,
no puch volar á ton costat, ¡sort dura!
no puch veni á gosar.

¿Qué 'n fa la presa aucella
que arreu s' engalanegi la natura,
si ella no pot volar?

A.

UNA RONDALLA

La literatura oral catalana, en sa secció de rondallas, es rica y variada, sobre tot en las que semblan fetas expressament pera fer créixer la memoria dels infantons. Se 'ls hi presenta en una narració tota una renglera d'objectes enfilats ab un argument ben fluix, confeccionat sovint en forma versificada pera ajudar més y més la memoria infantil.

Aquestas rondallas son de la infantesa propiament dita. Son las primeras lliçons de llenguatge que reben los fills de boca de sas mares; son los caminadors de las tendres intelligencias, y tan bon punt la imaginació no 'ls necessita fuig y 'ls deixa á recó.

Tant es aixís que he vist enfadarse de veras á una nena de sis anys que 'm demanava rondallas, al comensarli jo, per broma la de la *Rateta* ó la del *Poll* y la *Pussa* que pertanyen á aquest género, y al cap de poca estona la he vista fentse la dona gran contantlas á una nena menos avansada que ella.

Aixó explicarà perque una noya de quinze anys al contarme la rondalla del *Cucut* no podia tenirse 'l riure; ella 's creya ferme una ofensa trantantme de criatura, y al notar que me la escoltava ab atenció y fins escrivia en una cartera, ma innocencia la feya riure.

Al publicarla avuy jo ja sé que mos lectors no 's creurán que pre-
tench ferlos fer exercicis de memoria; aixís ni élls s' enfadarán al lle-
gírla, ni me 'n riuré jo contantla, perque ja coneixém tots la impor-
tancia que tenen aquestos monuments de la literatura popular, no sols
per las bellesas que enclouhen, sino pels elements que portan al estu-
di de nostre propi caràcter.

Héus aquí la rondalla:

..

Lo cuent se va trencá 'l bech trencant una nou.

Se 'n vá ab lo sabater que li adobi 'l bech bé.

Lo sabater vol cuyro.

Se 'n vá ab lo bou: bou darà cuyro; cuyro darà al sabater que li
adobi 'l bech bé. Lo bou vol herba.

Se 'n va ab lo prat: prat darà herba; herba darà al bou; bou darà
cuyro; cuyro darà al sabater que li adobará 'l bech bé.

Lo prat vol aygua.

Se 'n va á Deu: Deu darà aygua; aygua darà al prat; prat darà
herba; herba darà al bou; bou darà cuyro; cuyro; cuyro darà al saba-
ter que li adobará 'l bech bé. Deu vol anyell.

Se 'n va ab la pastora; pastora darà anyell; anyell darà á Deu; Deu
darà aygua; aygua darà al prat; prat darà herba; herba darà al bou;
bou darà cuyro; cuyro darà al sabater que li adobará 'l bech bé. Pas-
tora vol cadell.

Se 'n vá ab la gosseta: gosseta darà cadell; cadell darà á la pasto-
ra; pastora darà anyell; anyell darà á Deu; Deu darà aygua; aygua
darà al prat; prat darà herba; herba darà al bou; bou darà cuyro;
cuyro darà al sabater que li adobará 'l bech bé. La gosseta vol pá.

Se 'n vá ab lo forn: forn darà pá; pá darà á la gosseta; gosseta
darà cadell; cadell darà á la pastora; pastora darà anyell; anyell darà
á Deu, Deu darà aygua; aygua darà al prat; prat darà herba; herba
darà al bou, bou darà cuyro; cuyro darà al sabater que li adobará 'l
bech bé. Lo forn vol llenya,

Se 'n vá ab lo bosch: bosch darà llenya; llenya darà al forn; forn
darà pá; pá darà la gosseta; gosseta darà cadell; cadell darà á la pas-
tora; pastora darà anyell; anyell darà á Deu; Deu darà aygua; aygua
darà al prat; prat darà herba; herba darà al bou; bou darà cuyro;
cuyro darà al sabater que li adobará 'l bech bé. Lo bosch vol destrál.

Se 'n vá ab lo ferrer: ferrer darà destrál; destrál darà al bosch;
bosch darà llenya; llenya darà al forn; forn darà pá; pá darà á la gos-
seta; gosseta darà cadell; cadell darà á la pastora; pastora darà anyell;
anyell darà á Deu; Deu darà aygua; aygua darà al prat; prat darà her-
ba; herba darà al bou, bou darà cuyro, cuyro darà al sabater que li
adobará 'l bech bé. Lo ferrer vol diner.

De diner ningú 'n té.

SEBASTIÁ FARNÉS.

À MON NEBODET

LO DIA QUE COMENSÁ Á CAMINAR

Camí de la vida es aspre
y sembrat de carts aguts;
lo rompen cayrades roques,
avenchs per l' herbey ocults.

¿Pot sé, angelet, ho conexas
que caminas tan poruch,
y los teus brassels axecas
perque ta mare t' ajut?

¿Es que 't fluxejan les cames
y 'l pes del cap es sexuch,
y pressents lo qu' es de negre
un angel bell qu' es caygut?

Quant cor y seny se comprenen,
lo greu pes comportan junts;
y 'l cor alena ab mes forsa,
y 'l cap s' alsa mes amunt;

flors enmelan les espines;
amor aplanà ls escuys;
y clarors del cel hermoses
los avenchs omplen de llum.

.

Camina, angelet, camina;
quan ta mare no t' ajut,
en ton cor hauràs l' aydansa
d' un sentiment gran y pur.

Cami de la vida es aspre.
lo pes del cap es fexuch;
si 't vols lliurar de caygudes,
mira sempre cap amunt.

THOMÁS FORTEZA.

GUANTA

PREMI DE LA «FLOR NATURAL» EN LO CERTÁMEN DE GRANOLLERS.

Lo que diu la tradició.

No bé ab forsas sobrehumanas
ha prés la ciutat comptal
ab sas tropas catalanas,
sab Borrell qu' hosts mussulmanas
alsan pols al cami-ral.

¡Ira de Deu, que ja es massa!
diu lo poble al entorn seu,
tothom crida y amenassa,
y 's veu gent dintre la plassa
y als portals y á tot arréu,

Y en torbellí s' apilona
renegant darrera d' ell.
fins que al cap de poca estona
s' aturan, que 'l timbal sona
y 'ls parla 'l compte Borrell.

Ojats! l' alarba llopada
de nou vol entrá á ciutat;
y hem de veure altre vegada
la fé escarnida, y befada
la patria y la llibertat?

¡May! cridan tots, mentres dringa
de la campana 'l batall;
—Qui 'm vulga seguir que vinga,
diu Borrell, que mentres tinga
deu soldats, munto á cavall.

Y sa veu qu' es repetida
per las plassas y carrers,
à la lluyta als barons crida
y á cavall y á tota brida
surt ab cinch cents cavallers.

No ha passat Moncada encara
ja 'ls moros l' han aturat,
y si aquests no li fan cara
prou ab desconhort repara
que sas filas li han mermat,

Y ab sa comitiva resta
encallat á pesar séu,
qu' en aquella estranya gesta
bé 's sent lo cop de ballesta
si qui l' apunta no 's veu.

Y com del torb la bravesa
arrenca 'ls arbres jegants,
esglayat, mut de sorpresa,
véu caure en terra malmesa
la flor de sos capitans.

Llavors ab ira espoleja
lo ventre del seu cavall,
y al girars', veu que 'l rodeja
l' host mora que formigueja
al plá, á la serra, á la vall...

Llensa la massa fexuga
del cavall per correr mes,
y, com si un llamp se l' enduga,
diu: Companys, gambe qui puga,
fugint p' els camps del Vallès

Ja es á Guanta, dins la cova
de sota 'l mont del Farell;
allá ab poch's soldats se trova
voltat de moros, y prova
de pujar dalt del castell.

Ja son dins; brunzen las fletxas
com pedregada d' hivern,
del castell per las escletxas
y entran alarbs per las bretxas
com dimonis del infern.

Amparat de la muralla
que tremola als crits jegant s,
lo compte Borrell batalla
trinxant ab cop que no falla
rengleras de mussulmans.

Mes ay! que al fort de la brega
la muralla cau d' arrel
y ab son estrépit ofega
la veu del ferit que prega
l' ¡ay! del que mort s' en va al cel.

Ja son nostres! l' emir crida;
ja son nostres! diu tothom;
no 'n deixem pas un ab vida,
d' eixa nissaga malehida
no 'n quede rassa ni nom.

Y cinch cents butxins á l' hora
cinch cents caps han apilat,
y ab cridoria axordadora
han arribat á la vora
dels portals de la ciutat.

Al sé enfront dels murs d' aquesta
han pres los caps los butxins
y ab catapulta ó ballesta
tot aquell boti de gesta
han tirat ciutat endins.

Y 'l poble que ja esperava
de la victoria 'l tropell,
aquella escena esguardava
comós, y entre 'ls morts trovava
lo cap del compte Borrell.

Badalona.

ANTONI BORI.

